

1 ONDERWERP

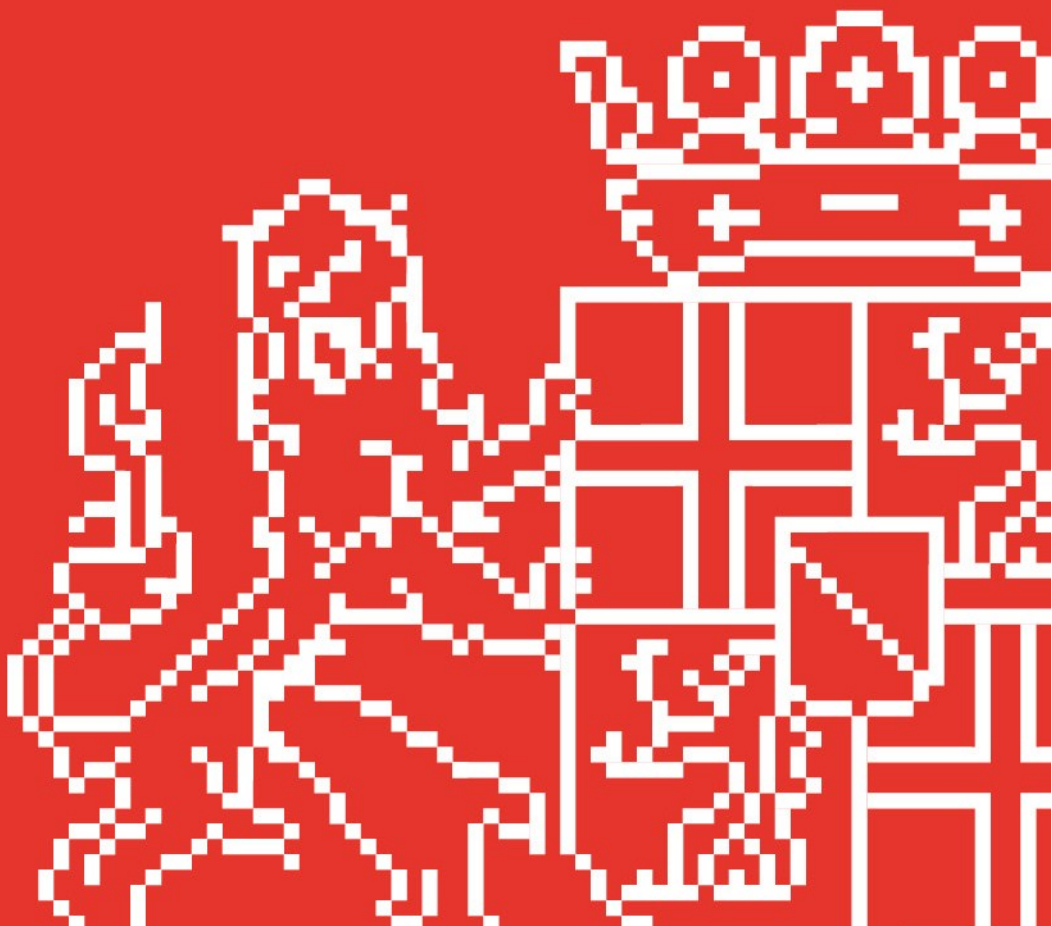
Kaderrichtlijn Water-traject en grondwatermaatregelen

PROVINCIE **U**TRECHT

NOTITIE GS: NIEUWE PLANPERIODE KRW; AMBITIES VOOR GRONDWATER

Publicatiedatum 14 januari 2014
Status Definitief
Referentienummer 80F1636C

1. Traject Kaderrichtlijn Water (KRW)

Ter implementatie van de Kaderrichtlijn Water worden maatregelen voor de periode 2016-2021 voorbereid. De provincie vervult daarin een belangrijke rol:

- voor het regionale oppervlaktewater stelt de provincie de kaders vast waarmee de regionale waterbeheerder, met name het waterschap, rekening moet houden.
- Voor het grondwater is de provincie primair verantwoordelijk om de doelen met maatregelen te realiseren.

In het proces van de KRW nemen PS daarom een besluit over:

- doelen voor chemie en voor ecologie van het oppervlaktewater,
- begrenzing oppervlaktewaterlichamen (OWL)
- type en status OWL
- grondwatermaatregelen

De onderdelen van de KRW dienen volgens de Waterwet elke zes jaar in een plan te worden vastgelegd. Volgens de wettelijke verplichting moet het plan voor december 2015 door PS zijn vastgesteld.

De KRW-onderdelen worden in het Integraal Bodem-, Water- en Milieuplan 2015-2028 (hierna: Integraal BWM-plan) verankerd. Voor dit strategische plan krijgt u in de vergadering van maart 2014 een startnotitie aangeboden.

Procedure op weg naar het SGBP2 Rijndelta

Bij de uitvoering van de KRW werken partijen nauw samen en zijn ook maatschappelijke organisaties goed betrokken bij het proces. Op deelstroomgebied wordt geharmoniseerd en afspraken gemaakt om aggregatie naar het StroomGebiedBeheerPlan (SGBP) Rijndelta mogelijk te maken en onderlinge vergelijkingen te kunnen doen.

Inmiddels is gestart met de invulling van het 2^e SGBP. De in 2009 vastgelegde doelen voor oppervlaktewater en grondwater blijven tot 2021 *ongewijzigd*. In de tweede planperiode wordt gekeken welke opgave resteert en welke aanvullende maatregelen kunnen worden genomen en wordt gebruik gemaakt van kennis uit de eerste uitvoeringsperiode.

Verder wordt invulling gegeven aan de zaken die door de EU zijn aanbevolen voor verbetering van de plannen en het proces. Onder andere de transparantie van de plannen en de onderlinge samenhang is een verbeterpunt dat wordt opgepakt.

Tijdpad en deadlines

De planning en samenhang daartussen blijkt uit het bijgevoegde schema. De juridische verankering van de KRW doelen en maatregelen gebeurt door partijen op basis van hun bevoegdheden. Als onderdeel van het Nationaal Waterplan stelt het Rijk het SGBP vast, dat de basis is voor verantwoording aan de EU.

Het SGBP is een aggregatie van de vastgelegde doelen en maatregelen die door partijen in het stroomgebied zijn vastgelegd in hun eigen plannen. Daarbij is er een nauwe samenhang tussen de plannen van de waterschappen en de provincie, waarbij de provincie de doelen voor oppervlaktewater vastlegt en de waterschappen de maatregelen.

Het SGBP2 dient volgens de KRW op 22 december 2014 voor 6 maanden ter inzage te worden gelegd. De plannen van de lagere overheden liggen 6 weken ter inzage. Partijen hebben afgesproken dit gelijktijdig te doen vanaf 6 januari 2015, zodat er duidelijkheid is voor de inspreker. De afhandeling van de inspraak gebeurt aan het einde van de inzageperiode van het SGBP, vanwege de onderlinge samenhang.

Factsheets, een provinciale rol

De informatie per waterlichaam wordt vanwege de transparantie vastgelegd in factsheets, die worden gevuld met data uit het geautomatiseerde Waterkwaliteitsportaal. Deze factsheets bevatten de informatie over doelen en maatregelen die voor de EU verplicht zijn en vergroten de transparantie in het proces. Ze kunnen ook een belangrijke rol vervullen bij de inspraak, omdat ze de gegevens meer toegankelijk maken. De data zullen geaggregeerd worden opgenomen in het SGBP2 en in de reportsheets van de EU.

De factsheets worden onderdeel van het provinciale plan en daarmee legt de provincie de essentiële gegevens vast in samenwerking met de waterschappen die verantwoordelijk zijn voor de maatregelen voor oppervlaktewater.

Op dit moment wordt het Waterkwaliteitsportaal door de partijen gevoed met data voor oppervlaktewater- en grondwaterlichamen.

Inhoudelijke voorbereiding

Vorbereiding van ambities en te treffen maatregelen voor de nieuwe planperiode vinden in belangrijke mate op niveau van de deelstroomgebieden plaats, in samenwerking met andere partijen. Provincie Utrecht neemt deel aan de deelstroomgebieden van Rijn West en Rijn Oost.

Medio april 2014 worden in de Regionale Bestuurlijke Overleggen (RBO's) als input voor het SGBP2 nota's opgesteld die zowel het oppervlaktewater als grondwater betreffen en een eerste beeld geven van ambities en mogelijk te treffen maatregelen. Voor die tijd moet ook de inzet van de provincie Utrecht voor de 2^e planperiode duidelijk zijn.

Het formele moment voor instemming is medio november 2014 met het ontwerp Integraal BWM-plan.

In grote stappen ziet het lopende traject voor de KRW en de KRW-maatregelen er als volgt uit:

Wanneer	Wat
Medio 2013- februari 2014	Gebiedsproces KRW-maatregelen (nut, noodzaak, draagvlak)
28 februari 2014	Concept-maatregelen met voldoende draagvlak
April 2014	- Concept -Adviesnota deelstroomgebied Rijn West - KRW Agenda en Intentieverklaring deelstroomgebied Rijn Oost
Juni 2014	Definitieve maatregelen, instemming in RBO's
Nov. 2014	Vaststelling ontwerp-SGBP2 (incl. maatregelen) Vaststelling ontwerp-Integraal BWM-plan
Dec. 2014-dec. 2015	Consultatie SGBP2 en Integraal BWM-plan
22 December 2015	Vaststelling SGBP2 en Integraal BWM-plan

2. KRW-opgave voor oppervlaktewater

De wijzigingen in deze planperiode zullen niet groot zijn, omdat de doelen en de ambitie gelijk blijven aan de eerste planperiode. De ingeslagen weg die al in de eerste periode is aangegeven wordt gevolgd.

De waterschappen hebben aangegeven enkele technische, administratieve wijzigingen te willen voorstellen in doelen, begrenzing, type en status. Aanleiding daarvoor zijn het voortschrijdend inzicht in het watersysteem en meer kennis over doelaflading. Verder zijn er aanpassingen in de begrenzing als gevolg van betere GEO-informatie die maakt dat de begrenzing nauwkeuriger digitaal kan worden vastgelegd.

De maatlatten voor enkele watertypen zijn van rijkswege aangepast, zodat de schaalverdeling van de parameters nauwkeuriger wordt dan in 2009 mogelijk was. De aanpassingen betreffen enerzijds verbeteringen in de kwaliteit en robuustheid van de maatlatten naar aanleiding van evaluatie. Anderzijds gaat het om stroomlijning met de resultaten van de internationale calibratie. De doelen en ambitie blijven materieel gelijk, net als de maatregelen, maar worden cijfermatig uitgedrukt in andere getallen. Ook hier is voortschrijdend inzicht de aanleiding tot technische wijzigingen.

De voorgestelde wijzigingen wijken niet af van de oorspronkelijke ambitie en worden tezamen met de maatregelpakketten van de waterschappen opgenomen in de factsheets (juni 2014).

De financiële bijdrage van de provincie Utrecht aan de uitvoering van de maatregelen voor oppervlaktewater is optioneel. In de vorige planperiode was er een Programma Uitvoering KRW-maatregelen provincie Utrecht 2008, waarvan u onlangs het eindrapport heeft ontvangen. Daarnaast worden er ook maatregelen voor oppervlaktewater via de Agenda Vitaal Platteland en Natura 2000 uitgevoerd die een relatie hebben met natuur en/of landbouw.

3. Grondwatermaatregelen

Beleidsmatige context, uitgangspunten en ambities

Provinciale verantwoordelijkheid

De provincie is verantwoordelijk voor het Utrechtse grondwater en het opstellen van KRW-maatregelen. Zij is verantwoordelijk voor de bescherming van winningen voor drinkwater, gaat over verdrogingsbestrijding bij natuurgebieden, stelt de kaders voor het grondwaterkwantiteitsbeleid voor vergunningverlening door de waterschappen, verleent zelf vergunning voor de grotere onttrekkingen, winningen voor drinkwater en de open bodemenergiesystemen en draagt zorg voor de aanpak van spoedlocaties waar grondwaterverontreinigingen kwetsbare objecten bedreigen.

Gezien deze verantwoordelijkheid voor het grondwater en de mogelijke schaarste en concurrerende claims daarop, vinden we dat het divers gebruik van het grondwater zorgvuldig moet worden afgewogen.

Het provinciale beleid hiervan staat nu opgenomen in het Grondwaterplan en Waterplan. Vanwege de "drukte in de ondergrond" worden momenteel richtinggevende beleidsuitspraken geformuleerd voor enkele grondwater-gerelateerde onderwerpen (drinkwater, bodemenergie en bodemsanering) in de Kadernota Ondergrond (vaststelling april 2014). In het Integraal BWM-plan zal het grondwaterbeleid verder integraal worden beschreven. Ook de Kaderrichtlijn Water komt hierin aan bod.

Huidige KRW grondwatermaatregelen

De *huidige* KRW-maatregelen (periode 2010-2015) zijn de afgelopen periode uitgevoerd of nog in uitvoering. Het gaat met name om de aanpak van puntbronnen (verontreinigde bodemlocaties) nabij winningen, de aanpak van emissies van bestrijdingsmiddelen naar het grondwater, hydrologische maatregelen in N2000 gebieden (aanpak verdroging) en het bepalen van de noodzaak voor maatregelen bij industriële onttrekkingen voor menselijke consumptie. Hoewel de grote grondwaterlichamen in een goede toestand verkeren, zien we wel knelpunten voor drinkwater en natuur.

Van daaruit hebben we bij opstelling van de nieuwe maatregelen voor grondwater drie uitgangspunten gehanteerd:

- We omarmen de doelstellingen van de KRW voor grondwater en pakken deze met ambitie op.
- Wij integreren de KRW-opgave zoveel mogelijk met andere maatschappelijke opgaven en kiezen – binnen de ruimte die de KRW ons biedt- voor de maatschappelijk beste oplossing.
- Wij zoeken naar samenwerking en kijken kritisch naar onze eigen rol en de rollen van anderen.

Deze ambitie houdt in, dat we maatregelen nemen waar al direct kwaliteits- of kwantiteitsproblemen wordenesignaleerd. Maar ook willen we voorkomen dat nieuwe problemen gaan ontstaan. Met name voor de duurzame bescherming van winningen voor drinkwater hebben we daarom ook zogenaamde "prevent & limit-maatregelen geformuleerd. Het gaat er dan om door maatregelen te nemen het ontstaan van risico's voor de KRW-doelen vroegtijdig te voorkomen.

Concept-grondwatermaatregelen

Voor grondwater zijn in samenspraak met de gebiedspartners (waterschappen, drinkwaterbedrijven, gemeenten, milieudiensten e.a.) voor de planperiode 2016-2021 concept-maatregelen ontwikkeld. Deze richten zich op deesignaleerde knelpunten en mogelijke knelpunten voor de beschermde gebieden (zie kaart 1). Voor de 26 Utrechtse winningen voor drinkwater zijn wij voornemens om alle maatregelen, ook die niet als KRW-maatregel worden aangemerkt, op te nemen in een Uitvoeringsprogramma gebiedsdossiers drinkwater 2014-2018. Hierover zijn landelijk afspraken gemaakt. We hebben het voornemen om dit programma medio juni 2014 vast te stellen. De maatregelen zijn nodig, omdat er zorg blijft over de chemische kwaliteit van het grondwater en effecten van verdroging.

Parallel aan de adviesvraag aan uw commissie zullen we in februari 2014 aan de gebiedspartners bij bestuurlijke briefwisseling vragen of zij kunnen instemmen met hun bijdrage aan de voorgestelde maatregelen (draagvlak, uitvoerbaarheid). Die afspraken zijn nodig, omdat meerdere partijen bij uitvoering van maatregelen betrokken zijn, ieder vanuit eigen bevoegdheid en kennis.

De concept-grondwatermaatregelen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

1. Preventieve maatregelen voor de grondwaterwinningen voor drinkwater

Het merendeel van de grondwatermaatregelen betreft de knelpunten voor de winning van drinkwater. Voor de 26 Utrechtse grondwaterwinningen zijn gebiedsdossiers opgesteld, met mogelijke maatregelen. Hierbij zijn alle voor de winning relevante partijen betrokken (gebiedsaanpak). De inschatting van de risico's en de gesprekken per winning hebben geleid tot deze concept-maatregelen. De maatregelen

betreffen de beschermingszones van de winningen (zie kaart 2). Soms hebben maatregelen betrekking op het Infiltratiegebied Utrechtse heuvelrug, waar de meeste Utrechtse winningen liggen. Het gaat deels om KRW-maatregelen, deels om aanvullende maatregelen om de bescherming afdoende te realiseren.

De concept-maatregelen voor drinkwater zijn in lijn met de huidige maatregelen.

Het gaat om de volgende groepen van maatregelen:

1. Aanpak van emissies van bestrijdingsmiddelen en andere diffuse verontreinigingen naar het grondwater.
Het gaat hier om bewustwording, voorlichting, onderzoek (nieuw stoffen, kwaliteit rioleringen e.d.)
 2. Borging van de gebiedsaanpak en (ruimtelijke) bescherming drinkwaterwinnings.
Samenwerking bij iedere winning staat centraal, goede handhaving, rol RUD's, voorkantsturing bij ruimtelijke ontwikkelingen e.d. Ook aandacht voor geschikte calamiteitenplannen en adequate monitoring (bijv. voor geneesmiddelen en ander microverontreinigingen).
 3. Aanpak van grondwaterverontreinigingen bij winningen (zie hierna onder 2).
- 2. Aanpak van grondwaterverontreinigingen bij kwetsbare objecten**
Mobiele grondwaterverontreinigingen (puntbronnen) kunnen kwetsbare objecten bedreigen. Voor de drinkwaterwinnings en de belangrijkste industriële winningen zijn deze de afgelopen jaren al grotendeels in beeld gebracht (de zogenaamde spoedlocaties). Recent is een analyse gemaakt van de (potentiële) bedreigingen voor alle kwetsbare objecten volgens de KRW en de Wet bodembescherming: dit zijn naast de drinkwaterwinnings óók de industriële- en eigen winningen (campings e.d.), de grondwaterafhankelijke natuur en oppervlaktewater. Dit levert een lijst op met locaties die nader onderzocht/beoordeeld moeten worden op hun daadwerkelijke risico's voor het kwetsbare object (de "signaleringslijst"). Dit vervolgonderzoek nemen we op als KRW-maatregel. Indien uit het vervolgonderzoek blijkt dat een kwetsbaar object wordt bedreigd (er is sprake van een risico) wordt deze locatie als spoedlocatie gedefinieerd en wordt de locatie toegevoegd aan ons uitvoeringsprogramma voor bodemsanering in de nieuwe planperiode. Omdat hieraan nog wordt gewerkt is deze informatie nog niet op kaart 1 aangegeven.
- 3. Hydrologische maatregelen voor Vogel-en habitatrichtlijngebieden**
De KRW en Vogel-en Habitatrichtlijn zijn drie Europese richtlijnen die zijn gekoppeld. Het betreffen vijf grondwaterafhankelijke gebieden waarvoor hydrologische maatregelen nodig zijn: Hel/Blauwe Hel, Noorderpark, Kolland-Overlangbroek, Botshol en De Meije. Deze maatregelen worden verankerd in de afzonderlijke Natura 2000 beheerplannen en overgenomen in het SGBP2. (zie de locaties op kaart 1).
- 4. Aanpak kwaliteitsrisico's voor de overige winningen voor menselijke consumptie**
Voor de industriële winningen en eigen winningen willen we met deze bedrijven/onttrekkers de risico's voor de kwaliteit van de winning onderzoeken en bespreken op welke manier die risico's kunnen worden aangepakt. Dit is nog een bestaande KRW-maatregel. Een nieuwe maatregel betreft het maken van afspraken over de aanpak van die risico's. Op kaart 1 staan de onttrekkingen aangegeven die voor de eerste planperiode waren opgevoerd als KRW-maatregel. Voor de nieuwe periode moet nog duidelijk worden op welke onttrekkingen beide maatregelen mogelijk betrekking hebben.

Wat betreft de twee oppervlaktewaterwinnings voor drinkwater (zie kaart 1):

- Bij de winning van de Bethunepolder wordt de informatie over de oppervlaktewaterwinning Nieuwersluis (calamiteiten) betrokken.
- De maatregelen voor de oppervlaktewaterwinning Nieuwegein/C. Biemond worden door Rijkswaterstaat Midden-Nederland vastgelegd in een afzonderlijk Uitvoeringsprogramma en aan de provincie ter instemming voorgelegd.

Kosten van maatregelen

Voor de financiering van de kosten van de preventieve maatregelen voor alle winningen voor menselijke consumptie was in de huidige periode een jaarlijks budget beschikbaar van € 350.000,-. Voor de nieuwe periode is weer structureel budget nodig om winningen duurzaam te beschermen tegen bedreigingen en risico's. Voorlopig schatten we in, dat een jaarlijks budget benodigd is van € 250.000,- voor preventieve en organisatorische maatregelen voor de gebiedsaanpak en onderzoekskosten voor verspreidingsrisico's van

historische verontreinigingen. De financiën van de te treffen grondwatermaatregelen zullen definitief moeten worden geborgd bij het Integraal BWM-plan.

Daarbij zijn we er vanuit gegaan, dat de drinkwaterbedrijven –zoals ze zelf ook ambiëren- bij de uitvoering van de maatregelen voor grondwaterkwaliteit een actieve rol nemen, ook in financiële zin.

De anti-verdrogingsmaatregelen voor Natura 2000 gebieden zullen met name bekostigd worden door waterschap en provincie (Agenda Vitaal Platteland) op basis van bestaande afspraken.

Verder zullen we bevorderen dat maatschappelijke organisaties zoals de drinkwaterbedrijven ook een duidelijke bijdragen gaan leveren aan maatregelen op het gebied van natuur/verdroging.

Een mogelijk knelpunt vormen de saneringskosten voor aanpak spoedverontreinigingslocaties voor de kwetsbare objecten. Hierover zal het Rijk middelen beschikbaar moeten stellen als onderdeel van de te maken afspraken over het nieuwe bodembeleid vanaf 2015. Deze afspraken en hun financiële consequenties zijn in voorbereiding. De vooruitzichten zijn, dat de beschikbare middelen ontoereikend zijn om alle maatregelen te kunnen treffen. De inzet is om dit als mogelijk knelpunt vanuit IPO In het proces van de KRW te agenderen.

Uitkomst gebiedsproces

De deelnemers aan de gebiedsgesprekken in 2013 waren betrokken bij het opstellen van de gebiedsdossiers per winning en herkennen zich in de opgevoerde maatregelen.

In oktober en november zijn de groslijsten van maatregelen besproken met het management van de waterschappen en drinkwaterbedrijven. De waterschappen kunnen zich vinden in de geschetste maatregelen en zijn bereid mee te werken aan deze maatregelen. Een deel ervan betreft activiteiten die passen in het reguliere werk. Ook de drinkwaterbedrijven herkennen zich in de maatregelen. Zij zijn zich bewust en zijn bereid voor sommige maatregelen het voortouw te nemen.

De komende tijd zal nog wel gewerkt worden aan de exacte bewoording van maatregelen en ook de status van maatregelen (wel of niet KRW) kan nog ter sprake komen, voordat deze definitief zijn.

Vraag: kunt u zich vinden in de provinciale ambitie, zoals blijkt uit de drie uitgangspunten en de manier hoe dit is vertaald in de vier hier geschetste groepen van (KRW-)maatregelen?

Bijlagen:

Schema planning (overzicht vaststellingsprocedure plannen in KRW-proces)

Kaart 1: Grondwaterlichamen en beschermde gebieden (indicatief)

Kaart 2: Grondwaterbeschermingszones drinkwater